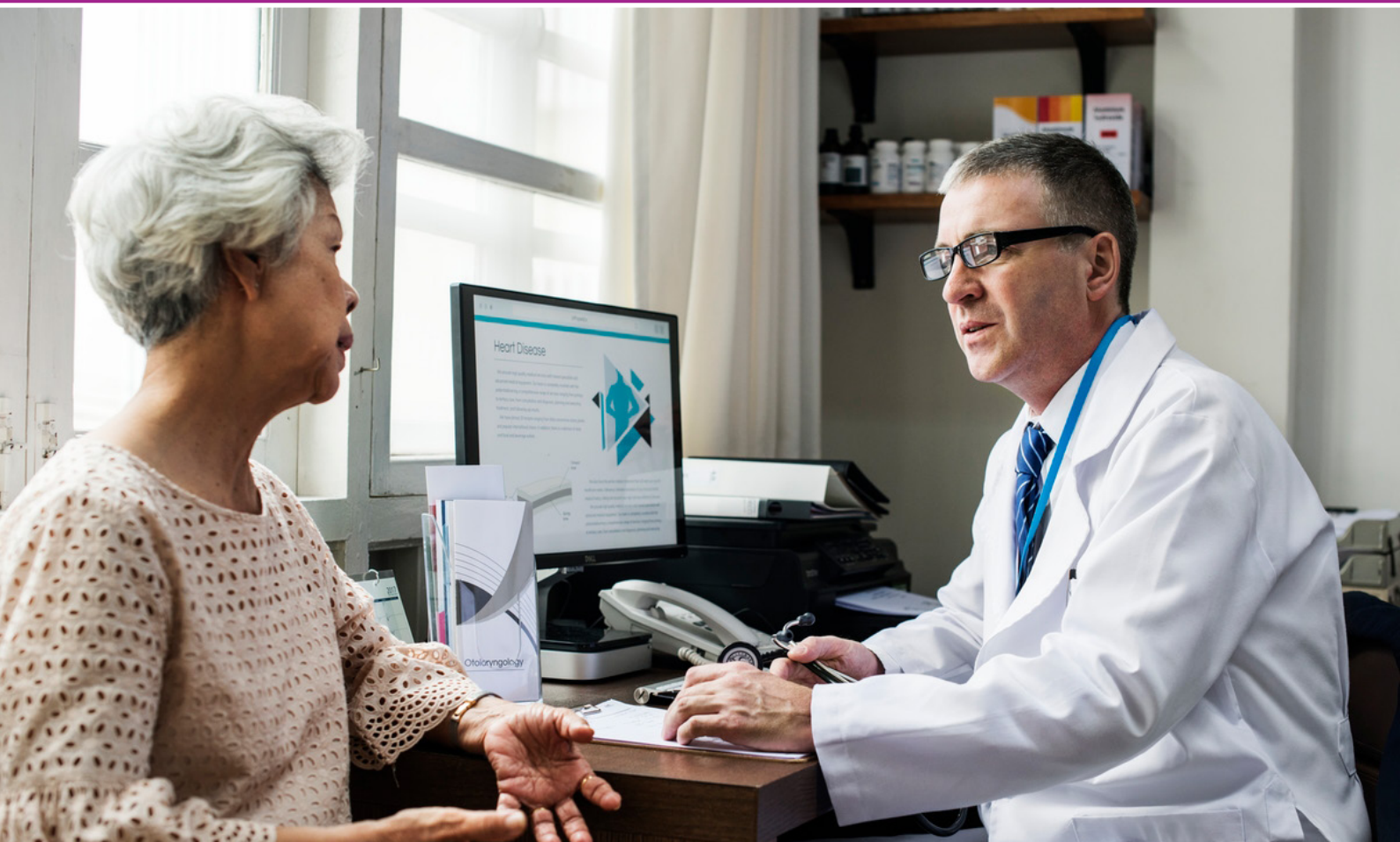

NEPNIEUWS IN DE ZORG:

Hoe maak je (toekomstige) zorgprofessionals vaardig in het omgaan met des- en misinformatie?

In dit inspiratiedossier vind je achtergrondinformatie en handvatten om het gesprek te voeren over des- en misinformatie.

Nepnieuws in de zorg

"Ik las op Facebook dat het vaccin je onvruchtbaar maakt." "Dokter, mag ik aan een vitamine-C infuus? Ik zag namelijk een YouTube filmpje, waarin ze zeiden dat het helpt tegen corona!" Zorgprofessionals krijgen via de (sociale) media, cliënten of patiënten te maken met zorggerelateerde desinformatie en misinformatie. Bijvoorbeeld over de veiligheid van vaccinaties, het gebruiken van medicijnen en voedingssupplementen tegen het coronavirus. Hoe ga je daarmee om?

Wat is nepnieuws?

Nepnieuws is misleidende en onjuiste informatie in de vorm van een nieuwsbericht, die wordt verspreid om geld te verdienen of om mensen te beïnvloeden. Het is een vorm van desinformatie.

In het Handboek "Journalism, Fake News & Disinformation" worden de volgende definities geformuleerd:

Desinformatie is onware, inaccurate of misleidende informatie die opzettelijk wordt verspreid om mensen te verwarren of te manipuleren. Bij desinformatie kan het gaan om informatie die helemaal 'nep' is, maar vaak gaat het ook om berichten die bestaan uit een mengsel van feiten en verzinsels.

Misinformatie betreft misleidende informatie die is gemaakt of verspreid zonder manipulatieve of kwaadaardige bedoelingen.

Malinformatie (kwalijske informatie) is informatie die weliswaar correct is, maar die verspreid wordt met het loutere doel om een persoon, organisatie of land te beschadigen.

Bron: UNESCO (2018, p.7)

'Nepnieuws, wat betekent dat nou precies?' (NOS)

Hoe weet je of een bericht betrouwbaar is?

Doe de check op [Isdatechtzo.nl](https://isdatechtzo.nl)

Isdatechtzo.nl is een laagdrempelige website om je kennis over nepnieuws te vergroten. Met handige tips om uit te zoeken of informatie te vertrouwen is en uitleg over hoe nepnieuws werkt en verspreid wordt.

[Download de checklist om een bericht te beoordelen hier](#),

om bijvoorbeeld op te hangen op je werkplek of in je klaslokaal.

[Praten met vrienden of familie die in complottheorieën geloven? 5 tips voor een goed gesprek.](#)

Medialogica (HUMAN/VPRO) volgt de ontwikkelingen rondom het coronavirus op de voet en probeert mythes door te prikken, te debunten.

[Een overzicht van hun factchecks vind je hier.](#)

Gespreksstarters

Praktijkvoorbeelden nepnieuws in de zorg

- ◆ **[Cliënt met LVB: "Vitamine C & COVID-19"](#)**
- ◆ **[Online shaming in de jeugdzorg](#)**
- ◆ **[Het effect van een online datingcoach op een jongen met LVB](#)**

Cursussen

- ◆ Gratis e-learning: **[Zin en onzin van nepnieuws](#)** (Cubiss)
- ◆ **[E-learning Dokter Media](#)** (Dokter Media)

Educatief materiaal over desinformatie in de zorg

Desinformatie: goed gesprek over verkeerde informatie – een pagina op mbomediawijs.nl speciaal voor mbo-docenten

Wikiwijs Desinformatie: lesmateriaal voor docenten po en vo en studenten van lerarenopleidingen

Leermiddelen van Digivaardig in de zorg: over omgaan met risico's op internet

Leermiddelen practoraat Digitale Weerbaarheid: een overzicht van leermiddelen die bijdragen aan de digitale weerbaarheid in het MBO (ROC Friese Poort)

Het boek [Dokter, ik las in de krant dat...](#) (Dokter Media)

Uitgelicht: [Keuzedeel mbo - De mediawijze zorg- en welzijnsprofessional](#)

Inspirerende tools

- ◆ **DROG** ontwikkelde meerdere games om weerbaarheid tegen nepnieuws te vergroten. Met de game slechtnieuws.nl kruip je bijvoorbeeld in de huid van een nepnieuwsmaker. Een overzicht van alle games vind je hier: [Interactive Games](#). Hier vind je ook de wetenschappelijke studies van Cambridge University over de games en desinformatie.
- ◆ Met het [Slim met Media: Visiespel voor de zorg](#) kun je als zorgteam op een interactieve manier met elkaar in gesprek over herkenbare situaties omtrent sociale media.

Initiatieven & tools

voor mensen met een verstandelijke beperking

● Actieprogramma: **Leuk online leven.**

Netwerk Mediawijsheid agendeert het belang van mediawijsheid voor mensen met een verstandelijke beperking. Het actieprogramma Leuk online leven richt zich o.m. op de begeleidende omgeving. Ga aan de slag met de twee tools:

- **Leukeronline.nl** is dé online gids voor beroepskrachten in de verstandelijk gehandicaptenzorg. Veel zorgbegeleiders van mensen met een (licht) verstandelijke beperking hebben behoefte aan handvatten om hun cliënten goed te kunnen begeleiden bij gebruik van online media. Leukeronline.nl geeft direct antwoord op praktische vragen van begeleiders en biedt leidinggevend in zorginstellingen aanknopingspunten voor het maken van beleid.

Als zorgprofessional aan de slag met mediawijsheid? Lees de uitgave **Online met een licht verstandelijke beperking? De startgids voor een leuk en veilig online leven.**

- Volg het Mediajungle project: **Grip op desinformatie.** In samenwerking met ASVZ, de Bibliotheken Noord Fryslân, Vitamine Eef, Jelle Drost en Hatog Krøller ontwikkelt Mediajungle komend jaar een scala aan begrijpelijke tools en educatieve materialen om met name kwetsbare jongeren, zoals jongeren met een LVB weerbaarder te maken tegen desinformatie.

Achtergrondinformatie

Verdiep je in mediawijsheid

Dossier Nepnieuws: Waarom maken mensen eigenlijk nepnieuws? Hoe herken je nepnieuws? En welke rol speel je zelf in de verspreiding?

[Video over de filterbubbel en de online fabeltjesfuik \(Zondag met Lubach, VPRO\)](#)

Dossier Online met een beperking: Steeds meer zorgorganisaties gaan actief aan de slag met mediawijsheid voor jongeren en (jong)volwassenen met een beperking. Wat zijn de kansen en risico's, en welk materiaal is er?

Dossier Deepfake: Deepfake-technologie kan het in de toekomst steeds moeilijker maken om te zien of een video echt of nep is. Wat is een deepfake precies en hoe herken je het? En wat zijn de mogelijke gevolgen voor onze samenleving?

[Video over deepfakes: De diepte in met deepfakes \(Fontys Hogeschool\)](#)

Week van de Mediawijsheid:

Samen Sociaal Online

Complotdenken en het verspreiden van mis- en desinformatie vormen voor veel mensen de meest voorkomende negatieve ervaring op internet. Dat blijkt uit onderzoek in het kader van de Week van de Mediawijsheid (5 t/m 12 november 2021), de jaarlijkse bewustwordingscampagne over het bewust, kritisch en actief omgaan met media. Hoe houden we het samen sociaal online? **[Lees meer over de campagne en het onderzoek.](#)**

Lees ook deze artikelen en onderzoeken:

[Zorg en welzijn: je hoeft het mediawijze wiel niet opnieuw uit te vinden](#) (Netwerk Mediawijsheid)

[Hoe fake news hoogtij vierde in coronatijden](#) (Mediawijs.be)

[Populisten en desinformatie: een intrigerende combinatie](#)
(Universiteit van Amsterdam)

[Journalistiek, 'nepnieuws' & desinformatie : handboek voor journalistiek onderwijs](#) (UNESCO Publishing/Netherlands Commission for UNESCO)

[Digitale dreigingen voor de democratie](#) (Rathenau Instituut)

In de online wereld met informatiestromen die mis- en desinformatie bevatten, is het belangrijk dat de betrouwbare zorgwebsites ook als betrouwbaar worden gezien door zorgvragers. [In deze factsheet van Lost Lemon](#) vind je praktische tips en tricks, waarmee je direct jouw (zorg) website kunt verbeteren. Deze tips zijn bedoeld voor jeugdzorgaanbieders en gemeenten en zijn gebaseerd op onderzoek naar de informatiebehoeften van zorgvragers.

Meer informatie over de onderzoeken:

- Over langdurige zorg: [Verkeerstoren in de zorg](#) voor Zorginstituut Nederland
- Over de jeugdzorg: Het [Digitale spoor bijster](#) van Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ)